

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 1

з вибіркової навчальної дисципліни

«Основи синтаксичної номінації»

студентки V курсу 504 групи

філологічного факультету

ЛИТВИНЕНКО ОЛЕКСАНДРИ

Завдання:

Подати формально-синтаксичну та семантико-синтаксичну характеристику двох ПР. Розібрати їх за схемою.

S P O A

I. Кобзар грає пісню для натовпу.

ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1. Речення просте двоскладне (за формально-синтаксичною ознакою).
2. Елементарне (один граматичний центр).
3. Вихідна форма (за формою синтаксичної парадигми), оскільки дієслово-присудок має форму дійсн. способу, теп. часу.
4. Підмет – «**кобзар**» – однослівний номінативного типу, морфологічно виражений іменником у Н. в.
5. Присудок «**грає**» – простий дієслівний (координований із підметом), виражений особовою формою дієслова теп. часу III-ї ос. однини.
6. Поширене прислівними поширювачами:
 - **Грає** (що?) **пісню** – прямий об'єктний поширювач (традиційно – додаток), виражений іменником у Зн. в. однини без прийменника;
 - **Грає** (для кого?) **для натовпу** – непрямий об'єктний поширювач, виражений іменником у Р. в. однини з прийменником «для».
7. Неускладнене.
8. Повне.
9. Подільне.

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Просте елементарне (неускладнене), що виражає одну ситуацію дійсності (**моноситуативне**). Цю ситуацію репрезентує основна пропозиція, оформлена реченнєво (**монопропозитивне**). Центральне місце в пропозиції посідає предикат дії (**P_{дії}**), що належить до лексико-семантичного класу «конкретна фізична дія».

Морфологічний вияв **P_{дії}**: дієвідмінювана форма дієслова, що своєю валентністю прогнозує 3 субстанційні (іменникові) синтаксеми, зокрема:

- лівобічна валентність P_{дії}:

грає (хто?) **кобзар**; суб'єктна синтаксема (**S_{дії}**), що належить до базових зі значенням дії; морфологічний засіб вираження – іменник у Н. в.

- правобічна валентність P_{дії}:

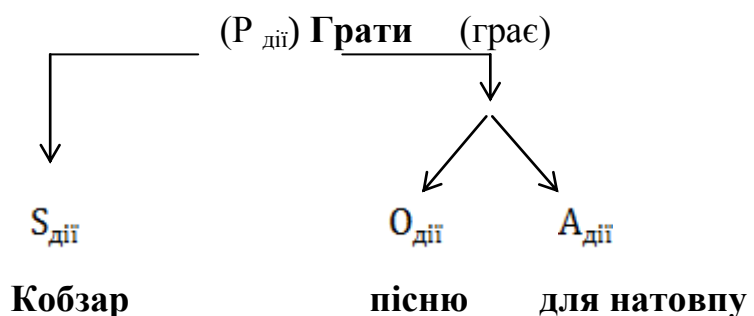
грає (що?) **пісню**; об'єктна синтаксема зі значенням дії (**O_{дії}**); морфологічний засіб вираження – типова форма іменника в Зн. в. без прийменника;

грає (для кого?) **для натовпу**; адресатна синтаксема зі значенням дії (**A_{дії}**), виражена формою іменника в Р. в. з прийменником «для» (прийменниково-відмінкова форма).

ГРАФІЧНЕ ПОЗНАЧЕННЯ

Формально-синтаксична будова речення: _____.

Семантико-синтаксична структура:

ОТЖЕ, РЕЧЕННЯ СИМЕТРИЧНЕ ЯК ЗА БУДОВОЮ, ТАК І ЗА СЕМАНТИКОЮ.

II. [Скінчивши школу], Катря стала прекрасною
драматичною артисткою.

ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1. Речення просте двоскладне (за формально-синтаксичною ознакою).
2. Неелементарне, або ускладнене, що відповідає такій схемі:

Катря стала прекрасною
драматичною артисткою

+

скінчивши школу

Отже, основний склад речення з предикативною основою +
напівпредикативна конструкція.

3. Вивідна форма (за формою парадигми), оскільки дієслово-присудок має форму дійсн. способу, мин. часу.
4. Підмет – «*Катря*», однослівний номінативного типу, морфологічно виражений іменником у Н. в.
5. Присудок – «*стала артисткою*», складений іменний, виражений дієслівною зв'язкою, тобто способовим дієсловом у формі дійсного способу, мин. часу, ж. р. однини та іменною частиною – іменником у Ор. в. однини.
6. Поширене прислівними поширювачами:
 - *стала артисткою* (якою?) *прекрасною* – узгоджений поширювач означального типу (традиційне означення), виражений прикметником, узгодженим у роді (ж. р.), числі (одн.) й відмінку (Р. в.) з опорним іменником;
 - *стала артисткою* (якою?) *драматичною* – характеристика аналогічна.
7. Ускладнене напівпредикативною конструкцією (традиційно відокремленою обставиною), вираженою дієприслівниковим зворотом.
8. Повне.
9. Подільне.

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

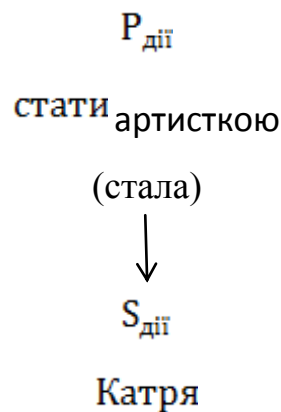
Просте неелементарне (ускладнене), що виражає три ситуації дійсності
(поліситуативне):

- основну ситуацію (*Катря стала артисткою*);
- бічні ситуації (*артистка була прекрасною драматичною*; *Катря скінчила школу*).

ОТЖЕ, БІЧНІ СИТУАЦІЇ УТВОРЮЮТЬ В РЕЗУЛЬТАТІ ЗГОРТАННЯ 2-х ПР.

Основну ситуацію репрезентує пропозиція, оформлена реченнєво, а бічні ситуації є згорнутими вихідними простими реченнями, тому речення (поліпропозитивне). Отож:

– основна пропозиція – *Катря стала артисткою* – організована базовим предикатом **стала артисткою** зі значенням кваліфікації ($P_{\text{кваліф}}$). Цей $P_{\text{кваліф}}$ є одновалентним, бо має лише одну валентно прогнозовану субстанційну (іменникові) синтаксему в лівобічній позиції – суб'єкту зі значенням кваліфікації – **Катря** ($S_{\text{кваліф}}$). Ця синтаксема морфологічно виражена іменником у Н. в. одн.

ВИСНОВОК: У валентній рамці базового предиката перебуває лише базовий суб'єкт. Р – одновалентний.

– перша згорнута пропозиція – *артистка була прекрасною драматичною*. У центрі пропозиції містить вторинний префикат якості ($P_{\text{якості}}$), виражений зв'язовим дієсловом *була* + прикметники «прекрасною драматичною».

ВИСНОВОК: Р – одновалентний, бо приєднує лише $S_{\text{якості}}$ (лівобічна суб'єктна синтаксема).

– друга згорнута пропозиція – *Катря скінчила школу* – містить вторинний преликат дії ($P_{дії}$), який валентністю «відкриває» два місця: для базової лівобічної суб'єктної ($S_{дії}$) – *Катря*; для правобічної об'єктної дії ($O_{дії}$) – *школа*. Отже, вторинний предикат дії – двовалентний.

ВИСНОВОК: Речення [*Скінчивши школу*], *Катря стала прекрасною драматичною артисткою* є АСИМЕТРИЧНИМ, тобто простим (монопредикативним) за формальнол-синтаксичною ознакою та поліситуативним, поліпропозиційним, поліпредикатним, моносуб'єктним за семантико-синтаксичними характеристиками.

2018 рік

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 1

з вибіркової навчальної дисципліни

«Основи синтаксичної номінації»

студентки V курсу 504 групи

філологічного факультету

ПРОСКУРНЯК ЯНИ

Завдання:

Подати формально-синтаксичну та семантико-синтаксичну характеристику двох ПР. Розібрати їх за схемою.

S P O

1. Учневi бракувало сил.

ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1. Речення просте односкладне (за формально-синтаксичною ознакою).
2. Елементарне, оскільки має один граматичний центр.
3. За формою синтаксичної парадигми – вивідна форма (синт. минулий час дійсн. способу).
4. Головний член односкладного речення дієслівного типу (*бракувало*) виражений безособовою формою дієслова (дійсний спосіб, минулий час).
5. Речення поширене прислівними поширювачами:
 - а) *бракувало (чого?) сил* – непрямий об'єктний поширювач, виражений іменником у Р. в. множ.;
 - б) *бракувало (кому?) учневi* – непрямий об'єктний поширювач, виражений іменником у Д. в. одн.
6. Речення неускладнене.
7. Повне.
8. Подільне.

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Речення просте, елементарне (неускладнене), що виражає одну ситуацію дійсності (**моноситуативне**). Цю ситуацію репрезентує основна пропозиція, оформлена реченнєво, отже, речення монопропозитивне.

Центральне місце в пропозиції посідає базовий предикат процесу ($P_{\text{проц.}}$), що належить до лексико-семантичного класу „міра відсутності чогось”. Морфологічний вияв $P_{\text{проц.}}$ – безособова форма дієслова, що завдяки своїй валентності „відкриває” місця для двох субстанційних (іменникових) синтаксем:

а) лівобічна валентність $P_{\text{проц.}}$:

бракувало (кому?) учневі – суб’єктна синтаксема, що належить до базових зі значенням процесу, виражена іменником у Д. в.;

б) правобічна валентність $P_{\text{проц.}}$:

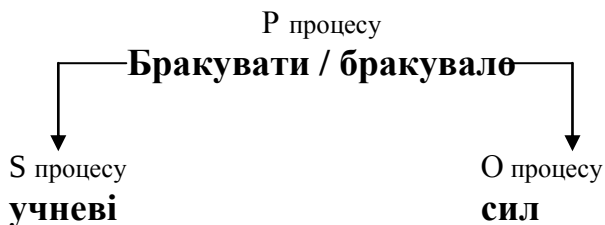
бракувало (чого?) сил – базова об’єктна синтаксема зі значенням процесу, засіб вираження – іменник у Р. в.

ГРАФІЧНЕ ПОЗНАЧЕННЯ

Формально-синтаксична будова речення:

----- ===== ----- .

Семантико-синтаксична структура:

ОТЖЕ, РЕЧЕННЯ СИМЕТРИЧНЕ ЯК ЗА БУДОВОЮ, ТАК І ЗА СЕМАНТИКОЮ.

2. Людина Кочубея терпить в'язничу неволю.

ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1. Речення просте двоскладне (за формально-синтаксичною ознакою).
2. Елементарне.
3. За формою синтаксичної парадигми – вихідна форма (синт. теперішній час дійсн. способу).
4. Підмет (*людина*) – однослівний, номінативного типу, морфологічно виражений іменником у Н. в.
5. Присудок (*терпить*) – простий дієслівний, виражений дієвідмінюваним дієсловом у дійсному способі, теперішній час, III ос. однини.
6. Речення поширене прислівними поширювачами:
 - а) *людина* (чия?) *Кочубея* – означальний узгоджений поширювач із посесивним значенням, виражений іменником у Р. в.;
 - б) *терпить* (що?) *неволю* – прямий об'єктний поширювач, виражений іменником у З. в. однини без прийменника;
 - в) *неволю* (яку?) *в'язничу* – означального типу, узгоджений, виражений відносним прикметником у З. в. однини.
7. Речення неускладнене.
8. Повне.
9. Подільне.

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Просте неелементарне (ускладнене), що виражає три ситуації дійсності
(поліситуативне):

Людина неволю	терпить	+	Кочубей має людину	+	Неволя є в'язничою
------------------	---------	---	--------------------	---	--------------------

Ці ситуації репрезентують:

а) основну пропозицію: *Людина терпить неволю.*

б) дві додаткові пропозиції:

Кочубей має людину.

Неволя є в'язничою.

ОТЖЕ, БІЧНІ СИТУАЦІЇ УТВОРЮЮТЬ В РЕЗУЛЬТАТІ ЗГОРТАННЯ 2-х ПР.

Основну ситуацію репрезентує пропозиція, оформлена реченнєво, а бічні ситуації є згорнутими вихідними простими реченнями, тому речення
(поліпропозитивне). Отож:

– основна пропозиція (*Людина терпить неволю*) організована базовим Р стану зі значенням психофізіологічного стану. Цей предикат є двовалентним:

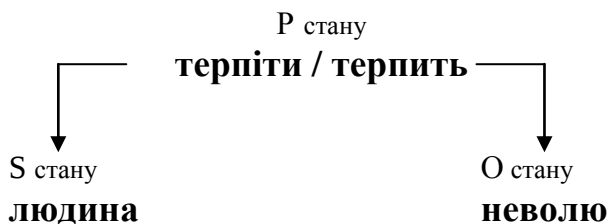
а) у лівобічній позиції:

людина – базова суб'єктна синтаксема, що виражена іменником у Н.в.;

б) у правобічній позиції:

неволю – базова об'єктна синтаксема, виражена типовою формою – 3. в. без прийменника.

Семантико-синтаксична структура речення:

Додаткова пропозиція (*Кочубей має людину*) є згорнутою. У центрі перебуває базовий Р стану (володіння). Предикат є двовалентним:

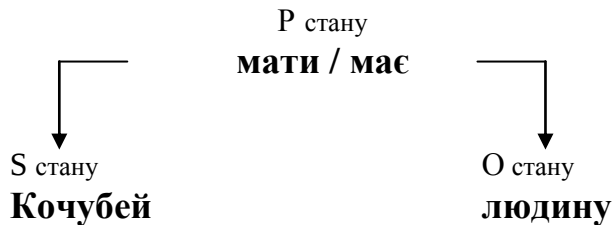
а) у лівобічній позиції:

Кочубей – базова суб'єктна синтаксема, що виражена іменником у Н. в.;

б) у правобічній позиції:

людину – базова об'єктна синтаксема, виражена типовою формою – 3. в.
без прийменника.

Семантико-синтаксична структура речення:

Додаткова пропозиція (*Неволя є в'язничою*) є згорнутою, містить Р якості, виражений зв'язкою **є + прикметник** **в'язничий**. Цей предикат є одновалентним, бо приєднує лише суб'єкт стану (S₂).

ВИСНОВОК: речення є АСИМЕТРИЧНИМ: простим (монопредикативним) за будовою, поліситуативним, поліпропозитивним, поліпропозиційним, поліпредикатним, полісуб'єктним за семантикою.

2018 рік